

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยเราเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยนั้นตั้งอยู่ในหลักการที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนชาวไทย อันจะนำไปสู่รัฐบาลที่มาจากประชาชน ถ้าหากประชาชนชาวไทยขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดทัศนคติที่ดี รวมทั้งขาดความสำนึกในหน้าที่ของตนตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว ประชาธิปไตยของเราก็จะไม่สามารถก้าวไกลไปได้เลย ดังคำกล่าวของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ว่า "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกตั้งมามีลักษณะเช่นใดก็สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนของเราเป็นเช่นนั้นด้วย" การที่ประชาชนเลือกเอาคนไม่ดีมาบริหารประเทศไม่ว่าจะมาจากการใช้เงินซื้อเสียงหรือเหตุผลใด ๆ ก็ตาม นั้นเท่ากับว่า ประชาชนยังขาดจิตสำนึกและไม่รู้ว่าหน้าที่ของตนคืออะไร เมื่อผู้แทนเหล่านั้นได้เข้ามาบริหารประเทศ และได้ทำการทุจริตคอร์รัปชัน สิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อปวงชน ประชาชนประเทศชาติไม่พัฒนาเพราะผู้บริหารบางคนโกงกินภาษีของราษฎร ก่อให้เกิดการรัฐประหารโดยสภาารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เมื่อวันที่เสาร์ที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 อันเป็นการทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยต้องสะดุดหยุดลง โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนนี้จะมีส่วนช่วยในการให้ความรู้ และทำให้ประชาชนสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนตามระบอบประชาธิปไตย มีความผูกพันต่อระบบการเมือง อันจะนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมืองได้ในที่สุด การดำเนินการตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนนี้ได้ดำเนินการในหลายรูปแบบโดยผ่านทางสื่อมวลชน สิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยก็คงต้องใช้เวลาอีกนานพอสมควรที่คิดว่าจะให้ประชาธิปไตยในรูปแบบที่เราใฝ่ฝัน

การวิจัยเรื่องปริมาณการเปิดรับการสื่อสารกับการพัฒนาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการ

เปิดรับการสื่อสารกับความรู้ของประชาชน ตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน
 (2) เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดรับการสื่อสารกับทัศนคติของประชาชนตาม
 โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน (3) เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิด
 รับการสื่อสารกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดของประชาชน

ลักษณะของการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่ม
 ตัวอย่างที่ศึกษาคือประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อายุตั้งแต่
 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 360 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอน (Multi - Stage
 Probability Sampling) ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้คือ ร้อยละ (Percentage) ค่า
 เฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลส่วนตัว และวัดค่าความรู้ ทัศนคติ และปริมาณการเปิดรับ
 การสื่อสารของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้นใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อ
 ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยวิธีการของ Pearson Product Moment

ผลที่ได้จากการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นดังนี้ มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย แต่ก็มี
 จำนวนที่ใกล้เคียงกันมาก จากการสำรวจปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง
 31 - 40 ปี การศึกษาแต่ละระดับมีจำนวนใกล้เคียงกัน แต่ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีน้อยมาก กลุ่ม
 ตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับราชการ และส่วนใหญ่จะมีรายได้มากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน

พฤติกรรมและปริมาณการเปิดรับข่าวสารทั่วไปและข่าวสารเกี่ยวกับประชาธิปไตยของ
 กลุ่มตัวอย่าง แยกตามประเภทของสื่อ สำหรับปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ
 ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่า สื่อที่มีค่าเฉลี่ย 1.00 - 2.00 แสดงว่ามีปริมาณการเปิดรับการสื่อสารต่ำ
 2.00 - 3.00 ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง และ 3.00 - 4.00 ถือว่าอยู่ในระดับสูง

วิทยุกระจายเสียง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะฟังวิทยุ และฟังเกือบทุกวัน แต่ฟังเพียงวัน
 ละครั้งถึง 1 ชั่วโมงเท่านั้น ทำให้ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารทั่วไปจากวิทยุอยู่ในระดับต่ำ
 สำหรับการฟังเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยนั้นส่วนใหญ่จะฟัง 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ จากการสำรวจ
 พบว่าปริมาณการเปิดรับการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตยจากวิทยุอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน

วิทยุโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดูโทรทัศน์เกือบทุกวัน ประมาณวันละ 1-2 ชั่วโมง

ปริมาณการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากโทรทัศน์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการดูเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยนั้นส่วนใหญ่จะดูเดือนละครั้ง ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตยจากโทรทัศน์ ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง

หนังสือคู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชน จากการสำรวจพบว่า มีผู้ที่ไม่เคยอ่านมากกว่าผู้ที่เคยอ่าน แต่จำนวนก็ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ก็ถือว่าปริมาณการเปิดรับสื่อประเภทนี้อยู่ในระดับต่ำ ผู้ที่เคยอ่านส่วนใหญ่จะอ่านเพียง 1 - 2 ครั้ง เท่านั้น

การประชุมกลุ่ม ที่จัดโดยกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยจากการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะไปประชุมกลุ่มและจะไปประมาณเดือนละครั้ง ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากการประชุมกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง

เจ้าหน้าที่ปกครองจากอำเภอ จากการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยรับฟังการเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยจากเจ้าหน้าที่ปกครองจากอำเภอ และส่วนใหญ่จะฟังประมาณเดือนละครั้ง ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง

การพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน-ญาติ เกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย จากการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตยกับเพื่อนบ้านหรือญาติมากกว่า 2 สัปดาห์ครั้ง ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า

1. ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อมวลชน โดยรวมแล้วมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อแล้วพบว่า ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือคู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชนมีความสัมพันธ์กับความรู้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อวิทยุกระจายเสียงไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน

สำหรับปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยรวมแล้วพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน แต่เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อ พบว่า การพบปะพูดคุยกับญาติ-เพื่อนบ้านเกี่ยวกับเรื่อง

ประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง

2. ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อมวลชน และการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แต่ถ้าพิจารณาแยกตามสื่อแต่ละประเภทแล้วพบว่า ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากการประชุมกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง

3. ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อมวลชน และการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยรวม พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการไป-ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แต่เมื่อพิจารณาโดยแยกแล้วพบว่า ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ การประชุมกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ปกครองจากอำเภอไม่มีความสัมพันธ์กับการไป-ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดของกลุ่มตัวอย่าง

นอกจากนั้นความรู้ของกลุ่มตัวอย่างยังมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการไป-ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แต่ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับการไป-ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด

อภิปรายผล

สมมติฐานข้อที่ 1: ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ของประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน

จากผลของการวิจัยพบว่า ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง แต่ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง จึงเท่ากับว่ายืนยันสมมติฐานบางส่วน

สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อเดียวจากกลุ่มสื่อมวลชนที่พบว่า ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารวิทยุกระจายเสียงไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้

อาจเนื่องมาจากสื่อวิทยุเป็นสื่อที่มีแค่เสียงไม่มีภาพการอธิบายในเรื่องที่เป็นความรู้จึงอาจไม่กระจ่างชัด รวมทั้งรายการวิทยุตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนยังมีไม่มากพอ และจัดอยู่ในช่วงเวลาที่ประชาชนไม่ค่อยสนใจ เช่น เวลาเช้ามีค ประมาณ 6.00 รายการที่ออกอากาศเรื่องโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน เช่น รายการรักเมืองไทย รายการสาระนำรู้ เป็นรายการที่ไม่ค่อยอยู่ในความสนใจของประชาชนมากนักเพราะไม่ใช่รายการบันเทิง ลักษณะของการจัดรายการส่วนใหญ่เป็นการเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้สัมภาษณ์ เนื้อหาไม่ค่อยน่าสนใจ น่าเบื่อ จึงไม่ค่อยได้ผล

สำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น พบว่า ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารในเรื่องประชาธิปไตยจากการประชุมกลุ่ม การเผยแพร่โดยเจ้าหน้าที่ปกครองจากอำเภอนั้นอยู่ในระดับปานกลาง แต่กลับไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ แต่การพบปะพูดคุยกับญาติ เพื่อนบ้านนั้นพบว่ามี ความสัมพันธ์กับความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จำนวนเจ้าหน้าที่ของทางราชการไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ปกครองจากอำเภอ หรือกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านมีจำนวนน้อย รวมทั้งยังมีงานในโครงการอื่นที่เป็นงานในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย เช่น โครงการแผ่นดินธรรม แผ่นดินทองอีก นอกจากนั้นงานในหน้าที่ก็มีอีกมาก ทำให้การเผยแพร่ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยทำได้ไม่ทั่วถึงแต่การพูดคุยกับญาติหรือเพื่อนบ้านสามารถทำได้ตลอดเวลา

จากการวิจัยพบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 360 คน มีผู้ที่มีความรู้ในเรื่องประชาธิปไตยในระดับปานกลาง 152 คน และระดับสูง 105 คน ซึ่งเป็นจำนวนมากพอสมควร ดังนั้น อาจเป็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้จากแหล่งอื่นมาแล้ว เช่น จากการศึกษาในระบบโรงเรียน สื่อวิทยุโทรทัศน์หรือหนังสือคู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชน จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่การวางแผนครอบครัวของ Rogers ที่พบว่า "ช่องสารสื่อมวลชนนั้นมีความสำคัญมากในขั้นที่ก่อให้เกิดความรู้ ส่วนช่องสารสื่อบุคคลจะยังไม่มียุทธศาสตร์มากนักในขั้นนี้" ¹

¹ Everette M. Rogers, Communication strategies for family planning (New York : The Free Press, 1973) pp. 270-271.

นอกจากนั้น จากรายงานการศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดร้อยเอ็ดของ แมคโดล (McDole) เมื่อปี 2511 ในส่วนที่เกี่ยวกับการยอมรับของใหม่ พบว่า "สิ่งพิมพ์เป็นสื่อหนึ่งที่จะช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับของใหม่ และทำให้การเผยแพร่วัฒนธรรมเป็นไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น"²

สมมติฐานข้อที่ 2 ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน

จากการวิจัยพบว่า ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อมวลชน และการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน ซึ่งเท่ากับเป็นการยืนยันสมมติฐานจากกลุ่มตัวอย่าง 360 คน พบว่า มีผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนถึง 225 คน มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง 133 คน และมีทัศนคติที่ไม่ดีเพียง 2 คนเท่านั้น

ทั้งนี้แสดงว่า ทั้งสื่อมวลชนและสื่อบุคคลตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนมีส่วนผลักดันให้กลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทัศนคติที่ดีพอสมควรต่อโครงการฯ นี้ อย่างไรก็ตามแม้ Rogers จะเคยกล่าวไว้ว่า "ช่องสารสื่อมวลชนมีความสำคัญมากในชั้นการก่อให้เกิดความรู้ ส่วนช่องสารสื่อระหว่างบุคคลมีความสำคัญมากในชั้นก่อให้เกิดทัศนคติ"³ แต่ Charles R. Wright ก็ได้เคยกล่าวไว้ว่า "แม้ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลมากกว่าการสื่อสารมวลชน แต่การสื่อสารมวลชนก็เป็นปัจจัยช่วยเสริมหรือสนับสนุน (Reinforcement) ให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลในการโน้มน้าวใจผู้รับสารได้รวดเร็วยิ่งขึ้นเมื่อใช้คู่กับสื่อบุคคล"⁴

² Catherine McDole, A report on socio cultural conditions in the yony study area of roi-et in northeast Thailand. (Bangkok : United States Operations Mission to Thailand, 1968), p.23.

³ Everette M. Rogers, Communication strategies for family planning. (New York : The Free Press, 1973) pp.270-271.

⁴ Charles R. Wright, Mass Communication. (New York : Random House Inc., 1959) p.12.

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยแยกตามประเภทของสื่อแล้วพบว่า ปริมาณการเปิดรับ การสื่อสารจากการประชุมกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อโครงการขยายฐานประชาธิปไตย สู้ปวงชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สื่ออื่น ๆ ที่ประชาชนเปิดรับได้ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโครงการฯ นี้อยู่แล้ว การประชุมกลุ่มที่จัดโดยกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านที่มืมนาน ๆ ครั้ง และมักจะเป็นการบอกข่าว คราวเรื่องการเลือกตั้งเสียมากกว่า รวมทั้งทัศนคติเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝัง และใช้เวลานานอย่าง สม่ำเสมอ การประชุมกลุ่มที่มืมนาน ๆ ครั้ง จึงไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง

สมมติฐานข้อที่ 3 ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลง คະแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดของประชาชน

จากการวิจัยพบว่า ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อมวลชน และการสื่อสาร ระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการไป-ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ซึ่ง เป็นการยืนยันสมมติฐาน จากการศึกษาพบว่าประชาชนรับทราบว่าจะมีการเลือกตั้งจากสื่อหลาย ประเภท คือ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ปกครองจากอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และโดยเฉพาะการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีผู้ที่บอกว่าทราบจากวิธีนี้มากที่สุดคือ เป็น จำนวนถึง 300 คน

แต่เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทของสื่อแล้วพบว่า วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ การประชุมกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ปกครองจากอำเภอ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการไป-ไม่ไป ลงคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งคงจะเป็นเพราะว่า สื่ออื่น ๆ เข้ามามีบทบาทต่อพฤติกรรม การไป-ไม่ไปลงคะแนนเสียงของประชาชนมากกว่าสื่อที่กล่าวมาข้างต้น

นอกจากนั้น จากการวิจัยยังสามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่มีปริมาณการเปิดรับการสื่อสารอยู่ใน ระดับต่ำจะไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส่วนผู้ที่มีปริมาณการเปิดรับการสื่อสารอยู่ในระดับสูง จะไปเลือกตั้งเป็นส่วนมาก นอกจากนี้ยังพบว่า ในจำนวน 180 คนที่ไปเลือกตั้ง มีผู้คิดว่าการ ประชาสัมพันธ์ของรัฐมีส่วนทำให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถึง 148 คน

นอกจากนั้น จากผลของการวิจัยยังพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติของ กลุ่มตัวอย่าง คืออาจกล่าวได้ว่าผู้ที่มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตย ก็มักจะมีทัศนคติที่ดี ต่อโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู้ปวงชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารวรรณ เหมะธร

ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีมุสลิม พบว่า "สตรีที่มีความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัวก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อการวางแผนครอบครัวด้วย"⁵

จากผลการวิจัยยังพบอีกว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการไป-ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ฉลอง ภิมย์รัตน์ ที่เขียนไว้ในหนังสือจิตวิทยาสังคมว่า "ทัศนคติจะมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับพฤติกรรมและเป็นสิ่งกำหนดทิศทางของพฤติกรรมด้วย คือ ทัศนคติจะก่อให้เกิดแรงจูงใจซึ่งจะกระตุ้นนำทางให้เกิดพฤติกรรมที่จะกระทำหรือละเว้นการกระทำต่าง ๆ"⁶ จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนก็จะมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติไม่ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปริมาณการเปิดรับการสื่อสารจากสื่อเพียง 6 ประเภทเท่านั้น คือ สื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือคู่มือประชาธิปไตยสำหรับประชาชน การประชุมกลุ่ม เจ้าหน้าที่ปกครองจากอำเภอ และการพบปะพูดคุยกับญาติ-เพื่อนบ้าน เท่านั้น ไม่ได้ศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ทั่วไป และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเข้าไปมีอิทธิพลและมีบทบาทต่อผู้รับสารในเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยด้วย

นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะรายการทั่ว ๆ ไป ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยไม่ได้ศึกษาเจาะลึกถึงรายการแต่ละรายการที่ออกอากาศเกี่ยวกับโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนเช่น รายการรักเมืองไทย รายการสารเน่ารู้ รายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง เป็นต้น ถ้าได้ทำการศึกษาโดยละเอียดก็จะได้ทราบว่า รายการไหนจัดทำขึ้นแล้วมีประโยชน์ มีผู้ฟังสนใจรับฟัง เพื่อนำมาวิเคราะห์ และวางแผนการ

⁵ จารุวรรณ เหมะธร, "การศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยและสตรีมุสลิมในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา) (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา) และมนุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522)

⁶ ฉลอง ภิมย์รัตน์, จิตวิทยาสังคม (กรุงเทพมหานคร : ประจักษ์การพิมพ์, 2521), หน้า 45-46.

ประชาสัมพันธ์ตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะประชาชนในเขตอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นอำเภอที่โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนลงไปถึง ผู้วิจัยคิดว่า ควรจะได้มีการศึกษาเรื่องนี้ในพื้นที่อื่น ๆ ที่โครงการฯ ยังไปไม่ถึงด้วย เพื่อทำการเปรียบเทียบกันว่า โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนที่กรมการปกครองได้ทำการประชาสัมพันธ์อยู่นั้นมีประโยชน์จริงหรือไม่ ช่วยในการให้ความรู้ ทักษะ และมีส่วนร่วมในพฤติกรรม การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนจริงหรือไม่ หรือว่าพื้นที่อื่น ๆ ถึงแม้ว่าโครงการฯ จะไม่ไปถึงก็มีผลเหมือน ๆ กัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ถ้าจะกล่าวถึงสื่อที่ใช้เผยแพร่แล้ว สื่อมวลชนน่าจะเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ คือ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษาได้อย่างใกล้ชิด แต่สื่อมวลชนเหล่านี้ไม่สามารถบังคับให้ประชาชนฟังหรืออ่านได้ ประชาชนมีสิทธิ์เลือกรับหรือไม่รับก็ได้ ดังนั้น ถ้ากระทรวงมหาดไทยจะใช้สื่อมวลชนประเภทนี้เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ต้องปรับการนำเสนอให้ประชาชนสนใจติดตาม ชม ติดตามอ่าน รายการที่บรรจุเนื้อหาเหล่านี้ต้องคำนึงถึงระดับการศึกษาและความสนใจของประชาชนในการขยายความรู้ความเข้าใจควรมีรายการที่มีความหลากหลายและมีความบันเทิง รวมอยู่ด้วย อาจสอดแทรกเรื่องประชาธิปไตยในรายการต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องการเมือง เช่น การรายงานผลการเลือกตั้ง การถ่ายทอดการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งรายการเหล่านี้เป็นที่สนใจของประชาชนอยู่แล้ว การจัดรายการทางวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยจึงไม่ควรจำกัดอยู่แต่เฉพาะรายการสนทนาหรืออภิปราย เพราะจะมีผู้สนใจแคบ แต่ควรมีความหลากหลาย มีทั้งที่เป็นวิชาการแท้ ๆ และที่เป็นสาระบันเทิง

สำหรับสื่อบุคคลนั้น การที่จะให้มีประสิทธิภาพจะต้องสร้างความสนใจให้เกิดแก่ชาวบ้านก่อน รวมทั้งต้องอาศัยสื่อบุคคลที่มีคุณภาพและถ่ายทอดเก่ง ไม่น่าเบื่อ

และถ้าจะใช้สื่อพื้นบ้าน หรือการแสดงพื้นบ้านเข้ามาช่วย ซึ่งหมายถึงเป็นการประชาสัมพันธ์ โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนในรูปของการบันเทิง แต่สอดแทรกเรื่อง

ของประชาธิปไตยลงไปด้วย ก็จะทำให้เป็นที่สนใจของประชาชน

นอกจากนั้น การปลูกฝังอบรมควรจะดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยจะเป็นหนทางที่ช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ได้ อย่งดี ดังนั้น ในระดับหมู่บ้านและตำบลควรจะได้มีการจัดกิจกรรมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจการของท้องถิ่นให้มากขึ้น

การสื่อสารเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยถึงประชาชนระดับล่าง (หมู่บ้าน) นั้นควรจะให้มีความสำคัญในการสนับสนุนการทำงานของสื่อมวลชนท้องถิ่นให้มากขึ้น เพราะสื่อมวลชนท้องถิ่นจะรับรู้ปัญหาได้ดีกว่าสื่อมวลชนทั่วไป

โครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ประชาชนของกระทรวงมหาดไทยนั้นควรจะต้องขอความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพราะการที่จะให้ประชาชนมีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบ รู้หน้าที่และกติกาประชาธิปไตยนั้น มิใช่จะสอนได้จากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลของกระทรวงมหาดไทยเพียงอย่างเดียว หากแต่การศึกษาในระบบโรงเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนมีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ การปฏิบัติตนของนักการเมืองตามกติกาประชาธิปไตยก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในอุดมการณ์ประชาธิปไตย นักการเมืองคือผู้สอนและปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนที่ดีที่สุด ด้านนักการเมืองยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตยและประพฤติตนตามครรลองของประชาธิปไตย เช่น เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ยอมรับเสียงข้างมากในขณะที่เดียวกันก็เคารพเสียงข้างน้อย ไม่ใช่เงินซื้อเสียง ประชาชนก็จะเกิดความเลื่อมใสในนักการเมืองและศรัทธาในอุดมการณ์ประชาธิปไตยด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเชื่อว่า ถ้าประชาชนของประเทศไทยมีการศึกษาที่ดี และได้รับความรู้ในเรื่องประชาธิปไตยอย่างเพียงพอแล้ว ก็จะทำให้เขาเหล่านั้นสามารถตัดสินใจหรือมองคนออกได้ว่าใครดี ใครไม่ดี และจะไม่เลือกคนที่ไม่ดีเข้าสภา

และจากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับเจ้าพนักงานปกครองของกรมการปกครอง ที่ทำงานอยู่อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารประเทศมักจะมีความคิดริเริ่มในการทำโครงการต่าง ๆ มากมาย ให้กรมการปกครองรับมาปฏิบัติ บางโครงการก็มีประโยชน์และเหมาะสมกับพื้นที่ แต่บางโครงการก็ไม่เกิดประโยชน์และไม่ได้ผล การต้องทำหลาย ๆ โครงการในเวลาพร้อม ๆ กัน บางครั้งทำให้ประชาชนรู้สึกสับสน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่มี

จำนวนน้อย ทำให้โครงการฯ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ นอกจากนั้น ยังขาดการติดตามผลงาน และการประเมินผลงานที่ทำไปด้วย จึงไม่มีการนำผลการประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาแผนงานที่กระทำอยู่ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ในกรณีของโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนที่มีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อมวลชน และสื่อบุคคลนั้น ผู้ผลิตสื่อควรจะได้ขอความคิดเห็นจากคนในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย เพื่อที่จะได้รับรู้ปัญหาที่แท้จริงของประชาชน และนำไปพัฒนาเนื้อหาของสื่อให้สอดคล้องกัน เพื่อให้โครงการฯ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย